

חיי דעת

לימודי דעת
LIMUDEI DAAT
ללימוד • לדעת • להחזיר

ההלכה השבועית מבית לימודי דעת | מרכז ללימודי הלכה

עלון מס' 83

בגליון השבוע

מלאכת בורר

אין ללמוד הלכה למעשה מתוך גליון זה. בכל שאלה יש להוועץ במורה הוראה.

מדיני שבת

מרק המעורב בבשר, ירקות או אטריות ורוצה להפרידם זה מזה האם מותר להשתמש במסננת או בכף מחוררת לצורך זה?

למדנו לעיל שבכדי להתיר ברירה בשבת צריך להתקיים ג' תנאים, אוכל ביד ומיד, ועד עתה כתבנו אודות התנאי הראשון, דהיינו הוצאת אוכל מתוך פסולת. ועתה ניגש לביאור התנאי השני דהיינו "ביד".

כבר ביארנו לעיל שברירה בכלי אסורה מן התורה אפילו מוציא אוכל מתוך פסולת ואפילו עושה כן לצורך מיידי, אמנם, בגמרא (שבת דף ע"ד ע"א) וכן בשו"ע (סי' ש"ט סעיף א') מבואר שיש לחלק בזה בין ב' סוגי כלים: יש כלים המיוחדים לברירה כנפה וכברה, שאיסור הברירה בהם הוא מן התורה. ויש כלים שאינם מיוחדים לברירה כקנון ותמחוי [קנון - כלי שצר מלמטה ורחב מלמעלה (כעין משפך), ונותן הקטניות בצד הרחב, וכשמנענע את הכף הקטניות שהם עגולות מתגלגלות ויורדות למטה דרך המקום הצר, והפסולת שאינה עגולה נשארת למעלה. תמחוי - היא קערה

גדולה (רש"י בגמרא שם, והביאו במ"ב סי' ש"ט ס"ק ב'), ואיסור הברירה בהם אינו מן התורה מפני שזה ברירה כלאחר יד, ואסורו חז"ל משום שזה דומה לברירה וגורו בזה אטו נפה וכברה (רש"י שם, ועיין מ"ב שם ובס"ק כ"ו).

ומעתה עולה, שאסור מן התורה

לברור את הבשר, הירקות או האטריות מן המרק ע"י מסננת או כף מחוררת, שהרי זה ברירה בכלי המיועד לכך (שש"כ פ"ג סעיף נ"ג נ"ד, חוט שני פכ"ה ס"ק (ב) ב').

האם מותר להשתמש בשבת עם כלי המיועד לאכסון זיתים?

אין להשתמש בשבת בכלי המיועד לאכסון זיתים -] כלי שיש בתוכו מסננת, וכשרוצים להוציא זיתים מגביהים את המסננת, ובכך המים מסתננים מהזיתים] שהרי זה ברירה בכלי (ספר אורחות שבת פ"ג סעיף פ"ג, וספר איל משולש פ"ז סעיף ל"ה בשם הפוסקים).

מלחיה ששמו בה גרגרי אורז בשביל לספוג את הלחות מהמלח, האם מותר להשתמש בה בשבת?

הרבה פוסקים מתירים זאת, מכיון שנקבי המלחיה לא נועדו להפרדת המלח מגרגרי האורז, אלא רק בשביל לעשות צורה נוחה לפיזור המלח, ולכן אין זה נחשב לכלי של ברירה. אולם יש פוסקים שאסרו זאת (עיין ספר איל משולש פ"ז סעיף מ"א שהביא את דעות הפוסקים בזה, וע"ע שש"כ פ"ג סעיף ס', ובח"ג פ"ג הערה קכ"ה).

ויש לדעת, שכל הנידון בזה הוא רק ברוצה להשתמש במלחיה לצורך מיידי, כיון שאע"פ שאין זה נחשב ברירה בכלי, עכ"פ מעשה ברירה של הוצאת אוכל מתוך פסולת יש כאן,

וזה מותר רק לאלתר.

ברירה ע"י כף או מזלג האם נחשבת לברירה בכלי?

מותר לברור אוכל מתוך פסולת לצורך מיידי ע"י כף או מזלג (מ"ב סי' ש"ט ס"ק ס"ו). והטעם, מפני שזהו דרך אכילה, שהרי אין הכף או המזלג מסייעים בברירת האוכל מן הפסולת שכמו כן יכול לברור בידו, ומשתמש בהם רק בשביל שלא ללכלך את ידיו, ולכן נחשב כ'ידא אריכתא' [- כהארכת ידו] ולא כשימוש בכלי (עיי"ש במ"ב ומנחת יצחק ח"א סי' ע"ו).

אולם, כל זה באופן שאין הכף או המזלג מסייעים לעצם הברירה וכדלעיל, אבל באופן שהם מסייעים לברירה, כגון להפריד בצמצום שומן שצף על המרק, אסור (מ"ב שם ס"ק נ"ה ס"ב). והטעם, משום שבזה אין הכף נחשבת רק כהארכת ידו, שהרי אינו יכול לעשות זאת ביד או ע"י שפיכה ונזקק לכף שתסייע לו בזה, לכן זה נחשב לברירה בכלי (חוט שני פכ"ה ס"ק (ב) ב' עיי"ש).

וכמו כן, יש שכתבו שאסור להצמיד את הכף או המזלג לדופן הסיר בשביל להוריק ממנו את המרק בלא הירקות וכדו', שגם בזה הכף או המזלג מסייעים לברירה (חוט שני שם).

הלכות שבת - המשך

אשה המכינה את האוכל לסעודת הבוקר ולצורך זה היא בוררת אוכל מתוך פסולת, האם מותר לה לברור כבר גם בשביל סעודה שלישית?

למדנו לעיל שלהיתר ברירה צריך שלושה תנאים: אוכל ביד ומיד. וביארנו ב' התנאים מהו "אוכל" ומהו "ביד", ועתה ניגש לברור התנאי השלישי והוא: "מיד".

כתבו הפוסקים (רמ"א ס' ש"ט סעיף א') שמה שלמדנו שמותר לברור ביד אוכל מתוך פסולת כדי לאכול לאלתר [-מיד], אין הכוונה מיד ממש, אלא כל שבורר לצורך אותה סעודה שמיסב בה מיד, נחשב לאלתר. וכתב המ"ב (סימן שכ"א ס"ק מ"ה), שאסור לעשות קודם יציאת האנשים מבית הכנסת, והיינו שזה שיעור הזמן שבדרך כלל בני אדם רגילים כבר לעסוק בהכנת האוכל לסעודה הקרובה. אבל להכין זמן רב קודם לסעודה, אסור מן התורה.

וכמו"כ אף במכין סמוך לסעודה אלא שרוצה לעשות פעולה חשובה לאחר שגומר את ההכנה קודם לאכילה, כגון: אשה שרוצה לצאת מביתה לטיול קצר אחר הכנת האוכל, אין זה נחשב להכנה בסמוך לסעודה (ספר איל משולש פ"ח הערה כ"ד בשם הגר"ש אלישיב שליט"א).

ומכאן לנידון השאלה, אסור לאשה זו לברור גם לצורך סעודה שלישית, שתוספת הברירה לצורך סעודה שלישית הרי אינה לצורך לאלתר, וע"כ אסורה מן התורה (מ"ב ס' ש"ט ס"ק ה').

- אמנם, כל זה כשמתכוון לברור גם בשביל סעודה אחרת, אבל אם ברר לצורך סעודה זו, ונשאר גם בשביל סעודה אחרת, אין בכך כלום, כיון שכבר ברר בהיתר (מ"ב ס"ק ה').

מה הדין אם הסעודה עתידה להימשך זמן רב?

מותר לו לברור בסמוך לסעודה אפילו

אם הסעודה תימשך זמן רב, והוא בורר אוכל שיאכל רק בסוף הסעודה. והטעם, כיון שהדרך היא להכין קודם הסעודה גם את המאכלים שייאכלו בסופה, לכן נחשב שבורר לצורך מיידי, ולא לצורך לאחר זמן (מ"ב שם ס"ק ד').

בגליון הבא:

מרק המעורב בבשר, ירקות או אטריות ורוצה להפרידם זה מזה האם מותר להשתמש במסננת או בכף מחוררת לצורך זה?

האם מותר להשתמש בשבת עם כלי המיועד לאכסון זיתים?

מלחיה ששמו בה גרגרי אורז בשביל לספוג את הלחות מהמלח, האם מותר להשתמש בה בשבת? ■

מרכז למודי דעת

מהיום תוכל לשלב למודי הלכה בתוך סדר היום העמוס שלך. הצטרף עוד היום לשעורי ההלכה מבית למודי דעת הנשלחים לאלפי בתים בארץ ובעולם ומביאים את הלומד לרמה גבוהה בידיעת הלכה.

- תכנית לימודים ייחודית המסייעת ללומד להגיע לרמה גבוהה בידיעת ההלכה.
- התכנית משלבת שיעורי הלכה כתובים הנשלחים בדיוור ישיר לבתי הלומדים, שאלות סיכום וחזרה, מבחנים תקופתיים, קשר עם רבנים ותעודה.
- שיעורים בהלכות: איסור והיתר, שבת, עירובין, נדה, מקוואות, חופה וקידושין, אבלות.
- למודי דיינות.
- הכנה מושלמת לבחינות ברבנות.
- מוכר לשנת שבתון

